

Наталія КРИВОКУЛЬСЬКА

к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету

Владислав ШКІПОР

здобувач освітньо-професійної програми
«Менеджмент» ЗУНУ

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Функціонування підприємств і здійснення виробничих процесів пов'язане забрудненням довкілля, використанням природних ресурсів. Переслідуючи мету отримання максимального прибутку, підприємства нарощують виробництва, посилюючи антропогенний тиск на довкілля й інтенсивніше використовуючи природоресурсний потенціал території.

Однак, «економічна система вичерпує ресурси природних систем планети і підходить до усвідомлення об'єктивної необхідності переходу до нових форм взаємин із природою, що зумовлене неминучістю реформування економічних систем і суспільних відносин» [1, с. 311].

Отже, йдеться про екологізацію економіки на різних рівнях, діяльності суб'єктів господарювання і суспільства, загалом.

Здійснюючи власну діяльність, підприємства порівнюють отримані фінансові результати і витрати. У цьому контексті постає питання доцільності і ефективності реалізації підприємствами природоохоронної діяльності як напряму їх організаційно-функціональної діяльності. З приводу цього автори наукової праці [2] зазначають, що «перспективним вважається розвиток так званого напрямку «прибуткової екології», яка передбачає визначення напрямків екологізації функціональних процесів економічного розвитку, за умови зменшення еколого-деструктивного впливу на навколишнє природне середовище, з одночасним покращенням економічних показників за рахунок впровадження новітніх технологій, підвищення екологічної конкурентоспроможності продукції, зниження собівартості продукції та загального підвищення ефективності виробництва».

Більше того, авторський колектив [2] вважає, що «саме можливість підвищення результативності своєї діяльності, – є головним мотивуючим чинником здійснення природоохоронних заходів і може бути досягнута за рахунок таких позицій: 1) реальне вкладення коштів у природоохоронні заходи дає більший економічний ефект, ніж усунення наслідків екологічних аварій і катастроф; 2) собівартість продукції, отримана з відходів, у більшості випадків у кілька разів менша, ніж отримана з природної сировини; 3) підвищення вимог споживача та

впровадження світових екологічних стандартів призводить до підвищення екологічності виробів задля розширення експортних можливостей; 4) відпрацювання найдешевших родовищ з багатими корисними копалинами призводить до ускладнення гірничо-геологічних умов експлуатації природних об'єктів і вимагає перенесення виробництва у райони, не забезпечені інфраструктурою і віддаленими від переробних центрів; 5) підвищення ціни на матеріальні ресурси вимагає системи впровадження ресурсозберігаючих технологій задля зниження собівартості продукції і частковому вирішенні ресурсних проблем; 6) інвестиції у природоохоронні заходи ефективніші, ніж сплата екологічних податків і штрафів».

Усе наведене вище вказує на значимість вдосконалення організаційно-функціональної діяльності підприємств в напрямі її екологізації.

Необхідність вдосконалення організаційних аспектів діяльності підприємств, на нашу думку, закладена у основних принципах еколого-економічного розвитку, якими є: «принципи екологічного мотивування діяльності, що включає використання засобів мотивування на вирішення проблем екології; принцип попередження вирішення проблем; принцип стратегічності, вважається що еколого-економічне управління повинно мати чітко визначену стратегію розвитку і враховувати всі можливі ризики; принцип послідовності, передбачає послідовність рішення проблем і відповідність екологічним законам; принцип своєчасності, характеризується вчасним вирішенням екологічних проблем і мінімізації наслідків; принцип функціональної інтеграції, вважається що необхідно орієнтуватись на екологію та інтегрувати функції управління відносно цілей екологічного розвитку; принцип професіоналізму полягає у необхідності спеціальної підготовки в області екології; принцип розвитку і збалансованої відповідальності [2].

Проектуючи принципи еколого-економічного розвитку на діяльність підприємств, автори наукової праці [2] отримали множину таких принципів: синергетичності, результативності, комплексності, цілеспрямованості, збалансованості, інтегрування, адаптивності, відповідальності, компетентності.

Додатково аргументуючи питання екологізації організаційної діяльності підприємства, звернемось до джерела [3], у якому зазначено, що «організаційна діяльність - функція управління, спрямована на: встановлення постійних зв'язків і тимчасових взаємин між усіма підрозділами підприємства; визначення порядку та умов функціонування підприємства. Реалізується через адміністративне та оперативне управління».

Опираючись на вищенаведене, вважаємо, що множину принципів еколого-економічного розвитку підприємств, представлену у джерелі [2] слід доповнити принципами:

1) стратегічності, який встановлює порядок, умови і вектори функціонування підприємства в напрямі екологізації. Включення екологічного напрямку у стратегію функціонування і розвитку підприємства дозволить виявляти ризики і загрози (наприклад, імовірність посилення антропогенного навантаження на довкілля тощо) та цілеспрямовано посилювати конкурентоспроможність (приміром, реалізація підприємством еколого орієнтованої соціально відповідальної діяльності є фактором зростання його конкурентоспроможності).

Посиленню конкурентоспроможності підприємства також сприятиме впровадження ним системи екологічного менеджменту. «Визначення сутності поняття «система екологічного менеджменту» вперше було чітко сформовано в Стандарті Великобританії BS 7750 (Environmental Management Systems) у 1992 році та охарактеризоване як частка узагальненої системи менеджменту, яка містить у собі процеси планування діяльності, організаційну структуру, практичну роботу, розподіл відповідальності, а також ресурси і процедури щодо розробок, впровадження та оцінки отриманих результатів (ISO 14001. Environmental management systems – Specification with guidance for use) [2];

2) запобігання забрудненню. Цей принцип прямо пов'язаний із принципом стратегічності і спрямований не на ліквідацію наслідків забруднення атмосфери чи водних об'єктів в результаті виробничої діяльності, а на попередження такого забруднення.

Список використаних джерел:

1. Мельник Л. Г. Екологічна економіка : Підручник / Л. Г. Мельник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. 346 с.
2. Швиданенко Г. О. Розвиток підприємства на еколого-економічних засадах: монографія / [Швиданенко Г. О., Криворучкіна О. В., Матукова Д. Г.]. К. : КНЕУ, 2017. 184с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197268892.pdf>
3. Організаційна діяльність. URL: <https://techtrend.com.ua/index.php?newsid=2386>

Жанна КРИСЬКО

к.е.н, доцент, доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу
Західноукраїнського національного університету

ВИКОРИСТАННЯ МЕНТОРСТВА ТА НАСТАВНИЦТВА В ОРГАНІЗАЦІЇ

Менторство та наставництво є важливими інструментами розвитку та підтримки працівників в організації. Основною метою менторства та наставництва є допомогти працівникам досягти свого потенціалу,